

ศรีสวรินทิราภิสดุดี

◎ ศรีสวรินทิราบรมนาฏไท้ เทวี
เพ็ญพระยศเรืองศรี สว่างหล้า
เพ็ญสิริแห่งจักรี บรมราช- วงศ์เธย
เพ็ญพระเกียรติฟุ้งฟ้า โลกซร้องสรรเสริญฯ

◎ ดำเนินพระจริยวัตรล้ำ เลิศคุณ
เผยแผ่พระการุญ อุ่นเกล้า
สรรพกิจก่อเกื้อหนุน ไทยชาติ ชนนา
ชื่นจิตใฝ่จิตเฝ้า ใฝ่เฝ้าชมบุญฯ

◎ อดุลย์พระกรณียกิจก้อง เกริกไกร
ศิลปศัสตราไหม เสกสร้าง
การแพทย์สาธารณสุขไทย พระอุป- ถัมภ์เธย
เพ็ญพระกุศลบ่รู้ร้าง สืบสร้อยพระศาสนาฯ

◎ การศึกษาพระโอบเอื้อ เอาภาร
ทุนทรัพย์พระราชทาน ทั่วหน้า
พระกอปรพิริยการ ล้วนสุข ไทยนา
ประดุจสุริย์แจ่มจ้า จรัสแคว้นแดนสยามฯ

◎ เทิดนามพระอัยยิกาเจ้า จอมไทย
พระเกียรติขจรจบไตร- ภพฟ้า
ร้อยห้าสิบฉนำสมัย พระราชสม- ภพเธย
'บุคคลสำคัญของโลก' อื้น เอิกอ้างอวยถวายฯ

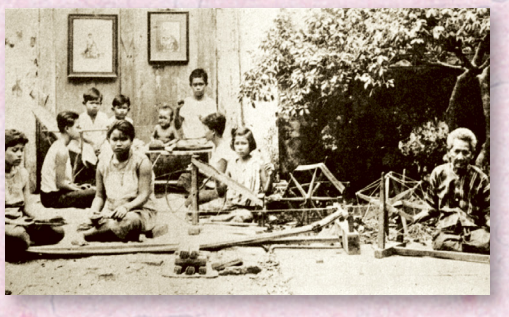
สงวนลิขสิทธิ์ : มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

Boards 150-Thai.indd 1 8/27/12 1:36 PM

๑๕๐ ปี พระราชสมภพ
สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
๑๐ กันยายน ๒๔๐๕ – ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕

พระผู้ทรงเป็นต้นแบบผู้นำสตรี
ทรงเลือกสรร ปรับประยุกต์ และผสานจารีตวัฒนธรรมไทย เข้ากับยุคสมัยใหม่อย่างเหมาะควร
ทรงนำสตรีไทยสู่แสงสว่างด้วยการศึกษา การงานอาชีพ
พระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยมนุษยธรรม พระราชกรณียกิจอำนวยประโยชน์แก่ปวงชนชาวไทย
เป็นรากฐานพัฒนาสังคมไทยสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน

สงวนลิขสิทธิ์ : มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

Boards 150-Thai.indd 2 8/27/12 1:36 PM

สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี
๑๗ กรกฎาคม ๒๓๗๗-
๙ กันยายน ๒๔๐๔

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔
๑๘ ตุลาคม ๒๓๔๗-๑ ตุลาคม ๒๔๑๑
องค์การยูเนสโกประกาศเป็นบุคคลสำคัญของโลก พ.ศ. ๒๕๔๗
ด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และสื่อสารมวลชน

สมเด็จพระปิยมาวดี ศรีพัชรินทรมาตา
๕ มีนาคม ๒๓๘๒-๑๓ เมษายน ๒๔๔๗

๑. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าชายอุณากรรณอนันตรไชย
๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๓๙๙-๒๙ มีนาคม ๒๔๑๖

๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าชายเทวัญอุทัยวงศ์
กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ
ต้นราชสกุลเทวกุล
๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๐๑-
๒๘ มิถุนายน ๒๔๖๖

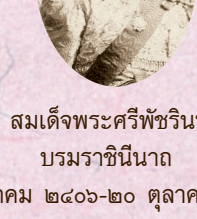

๓. สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์
พระบรมราชเทวี
๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๐๓-
๓๑ พฤษภาคม ๒๔๒๓

๔. สมเด็จพระศรีสวรินทิรา
บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
๑๐ กันยายน ๒๔๐๕-๑๗ ธันวาคม ๒๔๙๘
องค์การยูเนสโกประกาศเป็นบุคคลสำคัญ
ของโลก พ.ศ. ๒๕๕๕
ด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ประยุกต์
(สาธารณสุข) วัฒนธรรม สังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์

๕. สมเด็จพระศรีพัชรินทรา
บรมราชินีนาถ
๑ มกราคม ๒๔๐๖-๒๐ ตุลาคม ๒๔๖๒

๖. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าชายสวัสดิโสภณ
กรมพระสวัสดิวัดนวิศิษฏ์
ต้นราชสกุลสวัสดิวัตน์
๒๒ ธันวาคม ๒๔๐๘-๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๘

๑. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕
๒๐ กันยายน ๒๓๙๖-๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓
องค์การยูเนสโกประกาศเป็น
บุคคลสำคัญของโลก พ.ศ. ๒๕๔๖
ด้านการศึกษา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา
การพัฒนาสังคม และการสื่อสารมวลชน

๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้าจันทรมณฑลโสภณภควดี
กรมหลวงวิสุทธิกระษัตริย์
๒๔ เมษายน ๒๓๙๘-๑๔ พฤษภาคม ๒๔๐๖

๓. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
จาตุรนต์รัศมีฯ กรมพระจักรพรรดิพงศ์
ต้นราชสกุลจักรพันธุ์
๑๓ มกราคม ๒๓๙๙-๑๑ เมษายน ๒๔๔๓

๔. สมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข
เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์
กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
ต้นราชสกุลภาณุพันธุ์
๑๑ มกราคม ๒๔๐๒-๑๓ มิถุนายน ๒๔๗๑

๑. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ
สยามมกุฎราชกุมาร
๒๗ มิถุนายน ๒๔๒๑-
๔ มกราคม ๒๔๓๗

๒. สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้าอิศริยาลงกรณ์
๔ กันยายน ๒๔๒๒-
๒๕ กันยายน ๒๔๒๒

๓. สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้าวิจิตรจิรประภา
๒๑ เมษายน ๒๔๒๔-
๑๕ สิงหาคม ๒๔๒๔

๔. สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้าสมมติวงศ์โรทัย
กรมขุนศรีธรรมราชธำรงฤทธิ์
๙ มิถุนายน ๒๔๒๕-
๑๗ มิถุนายน ๒๔๔๒

๕. สมเด็จพระราชปิตุจฉา
เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์
กรมหลวงเพชรบุรี
ราชสิรินธร
๑๖ เมษายน ๒๔๒๗-
๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๑

๖. สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้าศิราภรณ์โสภณ
๑๙ กรกฎาคม ๒๔๓๑-
๒๘ พฤษภาคม ๒๔๔๑

๘. สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าหญิง
๙ พฤศจิกายน ๒๔๓๖-
๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๓๖

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
๒๑ ตุลาคม ๒๔๔๓-๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘
องค์การยูเนสโกประกาศเป็นบุคคลสำคัญของโลก พ.ศ. ๒๕๔๓
ด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ประยุกต์ การพัฒนามนุษย์
สังคมและสิ่งแวดล้อม

๗. สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร
อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ต้นราชสกุลมหิดล
๑ มกราคม ๒๔๓๔-๒๔ กันยายน ๒๔๗๒
องค์การยูเนสโกประกาศเป็นบุคคลสำคัญของโลก พ.ศ. ๒๕๓๕
ด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และมนุษยธรรม

พันเอกอร่าม รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์
๒๔ สิงหาคม ๒๔๖๓-
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕

๑. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
๖ พฤษภาคม ๒๔๖๖-
๒ มกราคม ๒๕๕๑

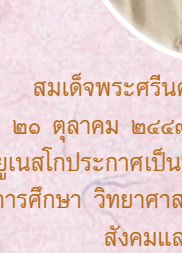
๒. พระบาทสมเด็จพระปรเมนทร
มหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘
๒๐ กันยายน ๒๔๖๘-๙ มิถุนายน ๒๔๘๙

๓. พระบาทสมเด็จพระปรมินทร
มหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙
๕ ธันวาคม ๒๔๗๐-
องค์การยูเนสโกประกาศเป็นบุคคลสำคัญของโลก พ.ศ. ๒๕๓๙
ในวโรกาสที่ทรงครองราชย์ครบ ๕๐ ปี ทรงเป็นพระมหากษัตริย์
ที่ครองราชย์ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ที่ยังมีพระชนม์ชีพอยู่

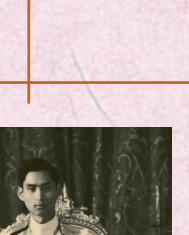
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ
๑๒ สิงหาคม ๒๔๗๕-

ท่านผู้หญิงทัศนาวลัย ศรสงคราม
๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๘๘-

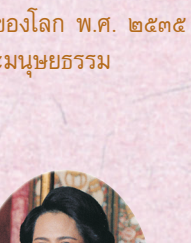
๑. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา
สิริวัฒนาพรรณวดี
๔ เมษายน ๒๔๙๔-

๒. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ
สยามมกุฎราชกุมาร
๒๘ กรกฎาคม ๒๔๙๕-

๓. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
๒ เมษายน ๒๔๙๘-

๔. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์
อัครราชกุมารี
๔ กรกฎาคม ๒๕๐๐-

Boards 150-Thai.indd 3 8/27/12 1:37 PM

พันวัสสาราชประวัติ

พระราชธิดา กษัตริย์นักปราชญ์ของไทย

สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า พระนามเดิม พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสว่างวัฒนา พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระปิยมาวดี ศรีพัชรินทรมาตา เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันพุธที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๐๕ ณ พระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระปิยมาวดี ศรีพัชรินทรมาตา

เมื่อทรงพระเยาว์ทรงศึกษาตามประเพณีราชสำนัก ทรงเรียนเขียนอ่านทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โปรดวรรณคดี นิทาน สุภาษิต หนังสือประวัติศาสตร์ ทรงฝึกฝนเชี่ยวชาญงานศิลปหัตถกรรมไทย เช่น งานดอกไม้ใบตอง งานปักถักกรอง เวลาต่อมาทรงเผยแพร่ผลงานศิลปกรรมเหล่านี้ให้เป็นที่ประจักษ์ทั้งในและต่างประเทศ

พระฉายาลักษณ์ทรงฉายกับพระเชษฐาและพระเชษฐภคินี จากซ้าย พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสว่างวัฒนา พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าเทวัญอุทัยวงศ์ และพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าอุณากรรณอนันตนรไชย

Boards 150-Thai.indd 4 8/27/12 1:37 PM

ขัตติยราชประดิพัทธ์

สมเด็จพระอัครมเหสี
พระบาทสมเด็จพระปิยมหาราช

ทรงเจริญพระชนม์ชีพในยุคที่เมืองไทยเปลี่ยนผ่านจากสังคมจารีตสู่สมัยใหม่ ในฐานะขัตติยราชนารีทรงรักษาขนบประเพณีด้วยพระวิจารณญาณทรงเลือกสรรของเก่าที่ดีงามผสานสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์

เหรียญพระบรมรูปที่ระลึกงานฉลองสมโภชพระนครร้อยปี พุทธศักราช ๒๔๒๕

พ.ศ. ๒๔๒๓ ทรงดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี สมเด็จพระอัครมเหสี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ (ครองราชย์ ๒๔๑๑-๒๔๕๓)

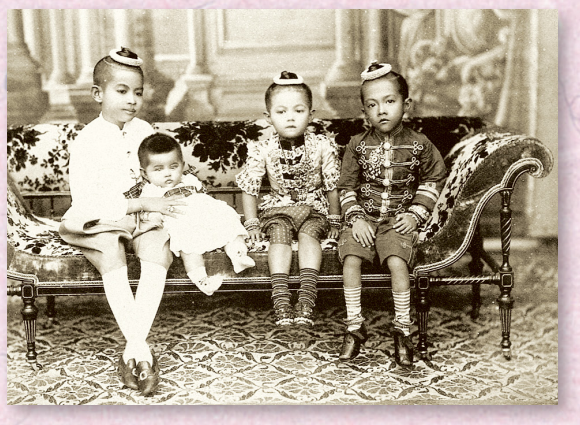

Boards 150-Thai.indd 5 8/27/12 1:37 PM

บรมกษัตริยวงศ์วิศิษฏ์

พระราชโอรสธิดา

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้ามีพระราชโอรส ๔ พระองค์ พระราชธิดา ๔ พระองค์ แต่สิ้นพระชนม์ตั้งแต่พระชนมายุไม่ถึง ๒๐ พรรษา ถึง ๖ พระองค์ พระราชโอรสที่เจริญพระชนมายุ ได้แก่ สมเด็จเจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ สมเด็จพระบรมราชชนกของรัชกาลที่ ๘ และรัชกาลที่ ๙ และพระราชธิดา คือ สมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

(จากซ้าย) สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดชฯ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าสมมติวงศวโรทัย สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระบรมราชเทวี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าศิราภรณ์โสภณ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์

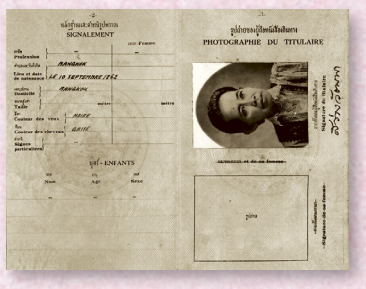
(จากซ้าย) สมเด็จเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และสมเด็จเจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช

Boards 150-Thai.indd 6 8/27/12 1:37 PM

ราชกิจขัตติยานี

ทรงออกรับแขกเมืองในฐานะสมเด็จพระราชินีหลายครั้ง ครั้งหนึ่ง เมื่อมกุฎราชกุมารแห่งรัสเซีย เสด็จเยือนไทยในพุทธศักราช ๒๔๓๓ มีบันทึกแสดงความชื่นชมว่า *“เรามีโอกาสเข้าเฝ้าสมเด็จพระราชินีสว่างวัฒนา ผู้มีพระสิริโฉมงดงาม ยังทรงแลดูเยาว์กว่าพระชันษาจริง สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงฉลองพระองค์และทรงพระภูษาผ้ายกทอง ถุงพระบาทสีขาวยาว และฉลองพระบาท”*

หนังสือเดินทางส่วนพระองค์

ในอดีตนั้น พระอัครมเหสีของราชสำนักไทยไม่มีบทบาทต่อสังคมภายนอก แต่ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากพระราชภาระในพระราชสำนักแล้ว พระอัครมเหสีทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ เช่น การรับรองเจ้านายต่างประเทศ เสด็จฯ ไปในการพระราชพิธีต่างๆ ตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวประพาสหัวเมืองหลายแห่งในประเทศ และต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นโอกาสแรกที่พระอัครมเหสีไทยทรงปฏิบัติพระราชกิจในต่างแดน

ทรงผสานความเป็นไทยกับตะวันตกได้อย่างงดงาม ดังฉลองพระองค์ที่ทรง เช่นเดียวกับที่สนพระทัยวิทยาการแผนใหม่ แต่ก็ไม่ทรงทิ้งความเป็นไทย

คณะทูตและชาวอิตาเลียนในประเทศไทยทูลเกล้าฯ ถวาย ประติมากรรมนูนต่ำ หล่อสัมฤทธิ์ ผลงานศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และแผ่นหนังคำกราบบังคมทูลถวายพระพรสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประพาสหัวเมืองหลายแห่งในประเทศ เช่น หัวเมืองภาคใต้ ภาคตะวันออก โดยกระบวนช้าง กระบวนเรือ และรถไฟ

Boards 150-Thai.indd 7 8/27/12 1:37 PM

ราชกิจขัตติยานี

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงเป็นแบบอย่างการมุ่งมั่นประกอบกิจการงานด้านมนุษยธรรม ทรงปลูกฝังอบรมพระราชโอรสธิดาให้ทรงทราบตระหนักเรื่องความสำคัญของการทรงงานเพื่อประโยชน์แก่บ้านเมือง

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์พระราชธิดาทรงงานพัฒนาการศึกษาของเยาวชน โดยเฉพาะสตรีไทย ทรงสร้างโรงเรียนหลายแห่ง ทรงรับสถาบันการศึกษาไว้ในพระอุปถัมภ์

อธิบดีกรมมหาวิทยาลัย ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ - มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๗
ข้าหลวงสำรวจการศึกษาทั่วไป มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๗ - กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒

สมเด็จเจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช พระราชโอรสทรงอุทิศพระองค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง ทรงสละตำแหน่งราชการในกองทัพเรือไปทรงศึกษาวิชาสาธารณสุขศาสตร์/แพทยศาสตร์ ทรงงานเพื่อยกระดับคุณภาพการแพทย์-สาธารณสุขไทย ทรงวางแผนกำกับการอุดมศึกษาไทยเข้าสู่มาตรฐาน ในวาระ ๑๐๐ ปี พระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ องค์การยูเนสโกประกาศยกย่องให้ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก

สมเด็จเจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช เสด็จไปทรงสอนนิสิตเตรียมแพทย์ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ที่วังวินเซอร์ หรือวังใหม่ (วังของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร พระเชษฐา)

Boards 150-Thai.indd 8 8/27/12 1:38 PM

สระปทุมวิถีมัธยัสถ์

วันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประธานมูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ท่านผู้หญิงทัศนาวลัย ศรสงคราม รองประธานมูลนิธิฯ
นำเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทอดพระเนตรนิทรรศการบรมกษัตริย์วัฒนสถาน และพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในวังสระปทุม

วังสระปทุม

ปราศจากการตกแต่งที่เกินความจำเป็น สะท้อนถึงวิถีชีวิตเรียบง่าย แต่มั่นคงยั่งยืน
ทรงเลี้ยงดูฝึกฝนข้าราชบริพารให้รู้จักหน้าที่ และใช้เวลาอย่างมีค่า
พื้นที่รอบพระตำหนัก โปรดให้ปลูกพืชสวนผลไม้เพื่อบริโภคและจำหน่ายเสริมรายได้

ณ พระตำหนักใหญ่ที่ประทับ สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๙๘ พระชนมายุ ๙๓ พรรษา

ปัจจุบันจัดเป็นพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

Boards 150-Thai.indd 9 8/27/12 1:38 PM

นิทัศนราชจรรยา

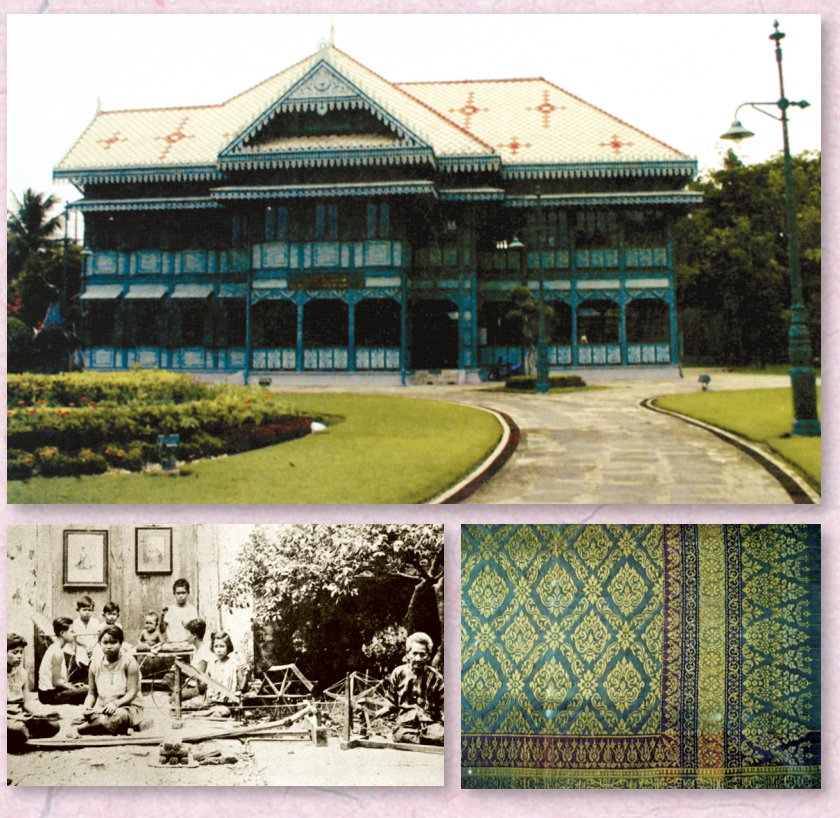
แนวพระราชดำริและพระราชจริยาวัตร

- ทรงยึดมั่นในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ ทรงพระราชดำริว่าคนนั้นพัฒนาได้ด้วยการศึกษา จึงทรงส่งเสริมการศึกษาไทยจนก้าวหน้ามาถึงปัจจุบัน
- โปรดการเรียนรู้ ตลอดพระชนม์ชีพทรงแสวงหาความรู้ที่ทันสมัย ทรงอ่านหนังสือทั้งไทยและอังกฤษ โปรดเข้าฟังการบรรยายพิเศษในมหาวิทยาลัย
- ทรงเป็นสตรีผู้นำในยุคจารีตที่ปรับเข้ากับความทันสมัยได้อย่างเหมาะควร
- ทรงเป็นแบบอย่างผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จด้านเศรษฐกิจด้วยความมุ่งมั่นและชาญฉลาด ทรงลงทุนธุรกิจและกิจการต่างๆ เช่น การทอผ้า กิจการโรงสี การประกันภัยประกันชีวิต และการป่าไม้
- ทรงเป็นต้นแบบการเผยแพร่งานวัฒนธรรมจากท้องถิ่นสู่ราชสำนัก จากเมืองไทยสู่สังคมโลก
- ทรงเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม สร้างคนดีสู่สังคม และแสดงให้เห็นว่าการประสบความสำเร็จนั้น ทำได้ด้วยตนเองไม่จำต้องเบียดเบียนผู้อื่น

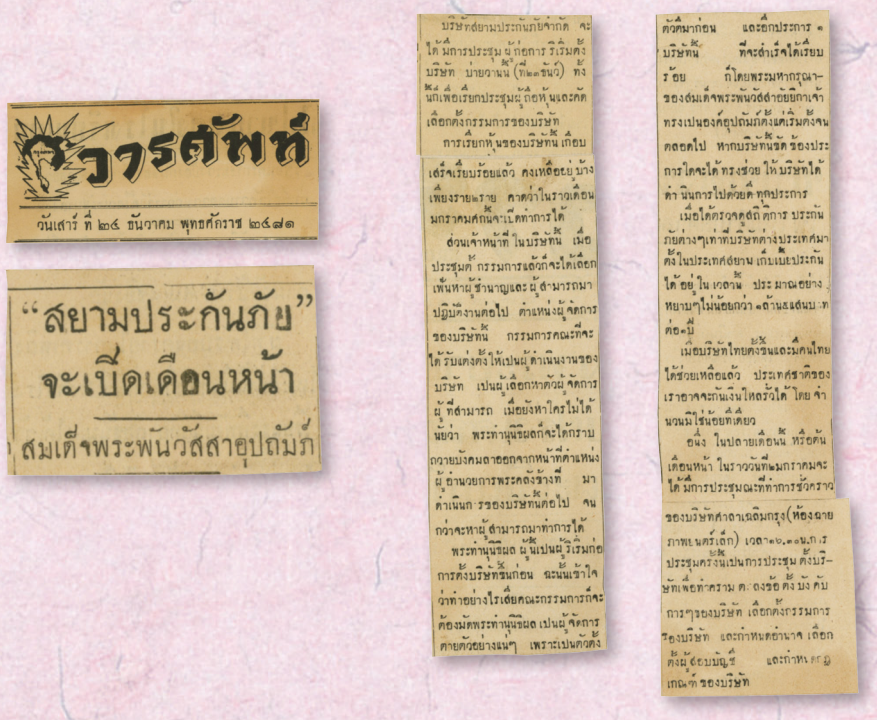

พระภูษาทรงของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชินี และราชนารีในงานพระราชพิธีราชาภิเษก และเฉลิมพระราชมณเฑียรล้วนทอจากโรงทอผ้าพระตำหนักสวนหงส์

ทรงพระปรีชาด้านกวีนิพนธ์ ทรงหนังสือหลายประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วรรณคดี พงศาวดาร ประวัติศาสตร์ สุภาษิตคำสอน โปรดอ่านวารสารภาษาอังกฤษ เช่น The Queen, Eve, Country Life และ The National Geographic

โปรดให้ริเริ่มจัดพิมพ์หนังสือวรรณคดี หนังสือทางพุทธศาสนา และหนังสืออื่นๆ โดยเฉพาะหนังสือประชุมพงศาวดาร ปัจจุบันหนังสือชุดนี้เป็นคลังข้อมูลประวัติศาสตร์ของไทย

Boards 150-Thai.indd 10 8/27/12 1:38 PM

ผ้าปักฝีพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พร้อมการ์ดลายพระหัตถ์เขียนว่า “ทูลเกล้าถวายสมเด็จย่า ด้วยความรัก ผ้านี้บี่ทำเอง กัลยาณิวัฒนา”

พระราชกรณียกิจด้านการศึกษา

การศึกษาของไทยต้นศตวรรษที่ 20

ก่อนการจัดการศึกษาระบบโรงเรียน วัดเป็นแหล่งศึกษาสำหรับเด็กชาย เด็กหญิงเรียนงานการบ้านการเรือนจากครอบครัว ผู้มีฐานะส่งเด็กหญิงเข้าอบรมกิริยามารยาท ฝึกฝนทักษะงานศิลปหัตถกรรม และการเรือนจากราชสำนัก

การศึกษานอกระบบจึงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทย ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้ประสบการณ์แก่เยาวชน

การศึกษาในระบบโรงเรียน

เมื่อรัฐส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน สมเด็จฯ ทรงร่วมสนับสนุนทั้งการก่อสร้างอาคาร อุปกรณ์การเรียน หนังสือ และทุนการศึกษา ทรงอุปถัมภ์กิจการโรงเรียนของรัฐและเอกชน โดยเฉพาะโรงเรียนสตรี เพื่อให้สตรีมีโอกาสเรียนรู้จากวิชาพื้นฐานสู่การงานอาชีพ

การศึกษาต่อเนื่อง

สมเด็จฯ ทรงพระราชดำริว่าการศึกษาในระบบ ทำให้เยาวชนขาดความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน ทรงเตือนนักเรียนไม่เรียนเฉพาะภาคทฤษฎี แต่ต้องฝึกฝนทักษะเพื่อการดำรงชีพด้วย

“การที่ฉันให้มาเรียนนั้น จะให้เปนประโยชน์เพื่อชาติบิตภูมิ์ ไม่ใช่เพื่ออุดหนุนเฉพาะบุคคล”

พระราชทานทุนการศึกษาแก่นักเรียนหญิงชายให้ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบ้านเมือง

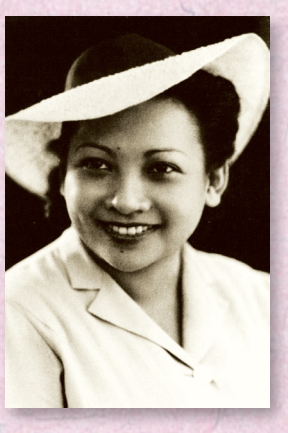
ผลแห่งพระราชดำริและพระราชกรณียกิจด้านการศึกษา ทำให้สตรีไทยมีโอกาสเข้ารับการศึกษาทัดเทียมกับบุรุษ สตรีไทยหลายคนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งแก่ประเทศไทยสืบมา

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

คุณหญิงพิณพากย์พิทยาเภท

ท่านผู้หญิงพัว อนุรักษ์ราชมณเฑียร

ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ฯ

ศ.พญ. คุณตวัน สุรวงศ์ บุนนาค

Boards 150-Thai.indd 11 8/27/12 1:39 PM

พิจิตรสยามศิลป์

พระราชกรณียกิจด้านงานศิลปวัฒนธรรม

งานหัตถศิลป์

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าทรงเชี่ยวชาญงานผ้า ประเภทปัก ถักกรอง ซึ่งเป็นงานศิลปหัตถกรรมไทยชั้นสูง จึงทรงส่งเสริมสตรีไทยให้ฝึกฝนการทอผ้า การเย็บปักถักร้อย รวมทั้งงานดอกไม้เครื่องใบตอง การปรุงและถนอมอาหาร

นอกจากสืบสานงานฝีมือช่างโบราณแล้ว ยังเป็นโอกาสสำหรับสตรีไทยฝึกฝนเรียนรู้เป็นอาชีพด้วย

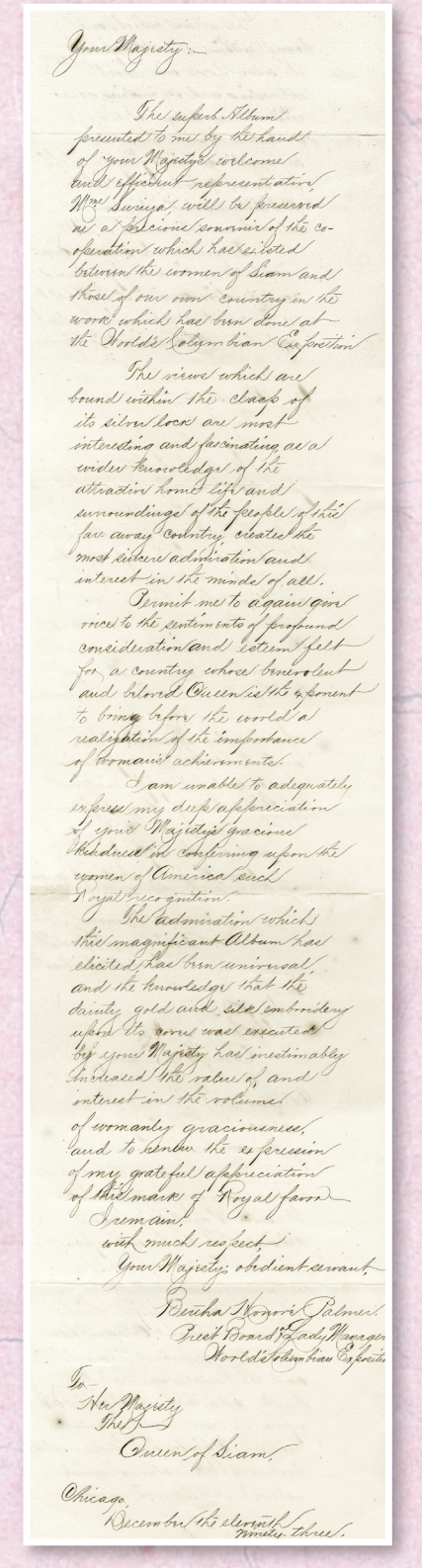
โปรดให้รวบรวมศิลปหัตถกรรมฝีมือสตรีไทย จัดแสดงในงานเฉลิมฉลองพระนคร ๑๐๐ ปี ณ ท้องสนามหลวง กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๕ คราวหนึ่ง และโปรดให้จัดส่งไปแสดง ณ อาคารสตรี ในงานนิทรรศการโลก (EXPO) ณ นครชิคาโก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖

หนังสือจากนางเบอร์ธา ปาลเมอร์ ประธานกรรมการจัดงานฝ่ายสตรีของงานนิทรรศการนานาชาติ กราบบังคมทูลสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า พระราชทานสมุดภาพประเทศไทยปกหน้าของสมุดนี้เป็นฝีพระหัตถ์ทรงปัก

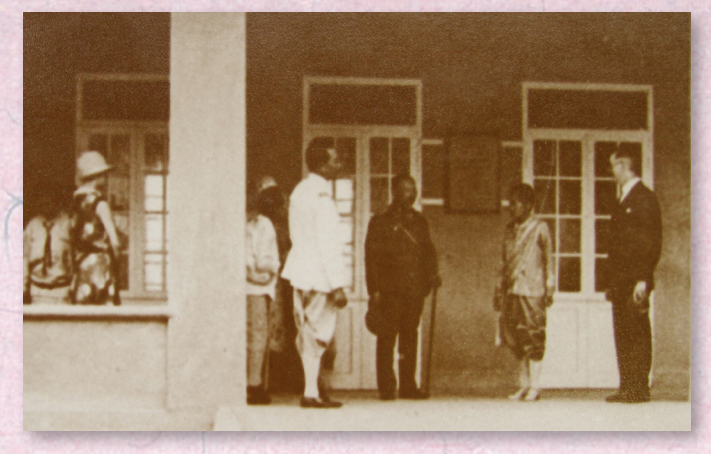
ปกสมุดที่พระราชทานแก่นางเบอร์ธา ปาลเมอร์ ปัจจุบันจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ ณ นครชิคาโก

สงวนลิขสิทธิ์ : มูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

Boards 150-Thai.indd 12 8/27/12 1:39 PM

ถวิลสุขปวงประชา

พระราชกรณียกิจด้านการแพทย์-สาธารณสุข

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าทรงเจริญชนม์ชีพในยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งของสังคมโลกและสังคมไทย ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเปิดโลกทัศน์ผู้คนทั้งตะวันตกและตะวันออก

สมเด็จฯ ทรงติดตามข่าวสารจากหนังสือพิมพ์สม่ำเสมอ ทรงเห็นความสำคัญของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาการด้านการแพทย์ ซึ่งก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ด้วยพระราชอัธยาศัยใฝ่เรียนรู้ เมื่อมีอุปกรณ์การแพทย์ที่ทันสมัย เช่น เครื่องฉายเอกซเรย์เครื่องแรกในเมืองไทย ก็เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรให้ทรงทราบตระหนักถึงการทำงานของเครื่องมือนี้ด้วยพระองค์เอง

"...ไหนๆ ก็ได้สร้างมาแล้ว ไม่อยากจะให้ชำรุดทรุดโทรม ยินดีจะบำรุงอยู่เสมอ เพื่อให้ถาวรสืบไป..."

ทรงสร้างโรงพยาบาลในภูมิภาคและทรงริเริ่มจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่

เมื่อสมเด็จฯ เสด็จฯ ไปประทับ ณ หัวเมืองชนบทด้วยเหตุผลด้านพระสุขภาพ แต่การประชวรก็มิได้เป็นเครื่องกีดขวางการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อปวงชน

ทรงสร้างโรงพยาบาลสมเด็จเพื่อรักษาพยาบาลราษฎร เป็นโรงพยาบาลเอกชนแห่งแรกในหัวเมืองตะวันออกของไทย เปิดเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๕ ปัจจุบัน คือ โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา สภากาชาดไทย

ผู้ป่วยในพื้นที่จึงได้รับบริการทางการแพทย์ ทั้งจากโรงพยาบาลแห่งนี้ และหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ที่โปรดให้จัดแพทย์ และเวชภัณฑ์ต่างๆ เดินทางด้วยเกวียนไปยังหมู่บ้านห่างไกล โรงพยาบาลอยู่ในพระบรมราชินูปถัมภ์ รวมไปถึงผู้ป่วยด้วย คราวหนึ่งเมื่อผู้ป่วยถูกตัดขาด้วยโรคมะเร็ง โปรดพระราชทานเงิน ๓๕๐ บาท ให้แพทย์สั่งซื้อขาเทียมจากประเทศญี่ปุ่น ในสมัยนั้นเงินจำนวนนี้สร้างตึกหลังเล็กๆ ได้หลังหนึ่ง

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีพระสุณิสา ทรงสืบสานพระราชกรณียกิจทรงอุปถัมภ์โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ทรงก่อตั้งมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเป็นหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ออกรักษาผู้ป่วยในถิ่นทุรกันดาร และทรงรับมูลนิธิขาเทียมไว้ในพระราชูปถัมภ์

Boards 150-Thai.indd 13 8/27/12 1:39 PM

พระเมตตาแผ่ไพศาล

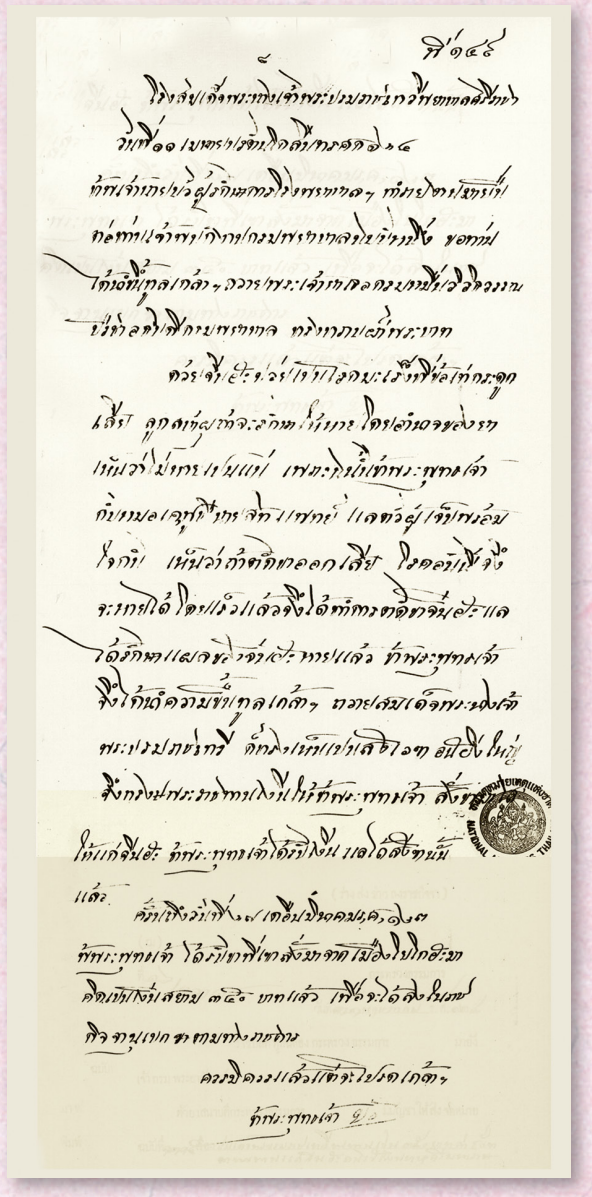

พระราชกรณียกิจเพื่อมนุษยธรรม

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงพระกรุณาแก่ปวงชน ผู้ประสบภัยน้ำพระราชหฤทัยมิได้จำกัดเฉพาะแก่คนไทยเท่านั้น เมื่อเกิดแผ่นดินไหวใหญ่ในชวา ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๖ คลื่นยักษ์ทำลายบ้านเรือนและผู้คนจำนวนมาก สมเด็จฯ พระราชทานเงินช่วยเหลือมากกว่า ๒.๐๐๐ เหรียญ

ในฐานะสภาชนนี แห่งสภาอุณาโลมแดง (ปัจจุบัน คือ สภากาชาดไทย) สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าทรงสนับสนุนกิจการองค์กรแต่แรกตั้งใน พ.ศ. ๒๔๓๖

เมื่อทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จองค์สภานายิกาสภากาชาดไทย ทรงอุทิศทุ่มเทพระองค์เพื่อองค์กรการกุศลแห่งนี้ช่วยเหลือผู้ป่วยและผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นเวลา ๓๕ ปี

คราวน้ำท่วมใหญ่ในเขตภาคกลางของไทย พ.ศ. ๒๔๖๐ ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนอาหาร สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าโปรดให้นำข้าวสารในวังสระปทุมแจกจ่ายแก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก

เพื่อช่วยราษฎร์เสริมรัฐ สมเด็จฯ พระราชทานพระราชทรัพย์ขุดบ่อน้ำ สร้างระบบประปาสำหรับโรงพยาบาลศิริราช ทำให้ประชาชนมีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภค

Boards 150-Thai.indd 14 8/27/12 1:39 PM

โลกซร้องประสานสดุดี

เฉลิมพระเกียรติคุณ “บุคคลสำคัญของโลก”

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานแห่งพระชนม์ชีพ
ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอันอำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาราษฎร์นานัปการ
เช่น ด้านการแพทย์ การประชาสงเคราะห์ การศึกษา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาของสตรี การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม
เช่น ทรงส่งเสริมการทอผ้า และงานฝีมือของไทย
ทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จสภานายิกาสภากาชาดไทยเป็นเวลายาวนาน ๓๕ ปี
และได้วางรากฐานกิจการกาชาดของไทยให้เจริญก้าวหน้า
และมีมาตรฐานเทียบเท่าสากล พระราชกรณียกิจต่างๆ
ที่ทรงไว้ได้มีคุณประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่ และเป็นรากฐานต่อการพัฒนาประเทศชาติ
มาจนถึงปัจจุบัน

ในวาระ ๑๕๐ ปี วันพระราชสมภพใน พ.ศ. ๒๕๕๕
องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
ได้ประกาศเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า
และให้มีการเฉลิมฉลองในฐานะที่ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก
ที่มีผลงานดีเด่นเพื่อส่วนรวมในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (สาธารณสุข)
วัฒนธรรม สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

Boards 150-Thai.indd 15 8/27/12 1:39 PM